

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 – Wereld: Chokepoints: wereldwijde maritieme knelpunten

1 maximumscore 2

drie van de volgende:

- a Bosporus (4)
- b Panamakanaal (1)
- c Straat Malakka (8)
- d Straat van Ormoes (7)

indien drie juiste antwoorden	2
indien twee juiste antwoorden	1
indien minder dan twee juiste antwoorden	0

2 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat de vaarroute langs Kaap de Goede Hoop (in tegenstelling tot de smalle doorgangen in het Caribisch gebied) een van de drukst bevaren vaarroutes ter wereld is (en dat kan, ook al is het geen smalle doorgang, tot opstoppingen / vertragingen leiden) 1
- Uit het antwoord moet blijken dat het Kanaal in een (politiek) stabiele regio ligt 1

3 maximumscore 2

Juiste antwoorden zijn:

De (langere) vaarroute om Afrika heen

- is (door het gebruik van meer brandstof) duurder (dan door het Suezkanaal). (economische dimensie)
- leidt tot meer CO₂-uitstoot. (dimensie natuur)
- gaat door politiek instabiele wateren / door een gebied dat bekend staat om piraterij. (politieke dimensie)

per juist antwoord, mits elk uit een andere dimensie	1
--	---

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • de blokkade van het Suezkanaal laat zien dat (lange) handelsroutes kwetsbaar zijn / kunnen leiden tot vertraging in levertijden / kunnen zorgen voor tekorten aan producten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • zodat bedrijven ervoor kiezen om de productie (weer) dichterbij de afzetmarkt (in centrumlanden) te vestigen 	1

Opgave 2 – Wereld: Migratie naar de Arabische Golfstaten

5	maximumscore 2 Juiste antwoorden zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> – Door goedkoper / sneller vervoer wordt migreren voor meer mensen (financieel) mogelijk. – Door internet / telefonie kunnen migranten elkaar beter informeren over aankomstplekken / migratieroutes / makkelijker in contact blijven met het vertrekland. 	
	per juist antwoord	1
6	maximumscore 2 Een juiste redenering is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Na de in 2001 afgeschafte woningwet werd Dubai een aantrekkelijke vestigingsplaats voor (zeer) rijke mensen die in exclusieve wijken gingen wonen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • terwijl de huizen in deze wijken worden gebouwd door goedkope arbeidsmigranten (uit Zuid- en Zuidoost-Azië) die hier zelf nooit in kunnen wonen 	1
7	maximumscore 2 Een juiste redenering is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • In de Arabische Golfstaten bestaat de bevolking inmiddels voor een groot deel uit migranten / is een scheve verhouding ontstaan tussen de oorspronkelijke bevolking en de migranten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • zodat veel staatsburgers van deze landen de komst van migranten als een bedreiging voor de nationale identiteit / hun cultuur kunnen beschouwen 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

Juiste argumenten voor de stelling zijn:

- Dubai is een mondiaal economisch knooppunt.
- Dubai vervult een belangrijke (hub)functie in het internationale vliegverkeer.
- In Dubai worden (steeds meer) internationaal belangrijke sportevenementen gehouden.

of

Juiste argumenten tegen de stelling zijn:

- In Dubai worden geen belangrijke mondiale politieke beslissingen genomen.
- In Dubai zijn nauwelijks hoofdkantoren van grote multinationale ondernemingen en/of mondiale instellingen gevestigd.
- Dubai wordt vaak vooral gezien als een funparadijs voor de allerrijksten.

per juist argument

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 – Aarde: De Volga en de Kaspische Zee

9 maximumscore 2

Perm a / c
 Samara a / c
 Volgograd b
 Astrachan d

indien vier juiste antwoorden 2
 indien drie of twee juiste antwoorden 1
 indien minder dan twee juiste antwoorden 0

10 maximumscore 2

uitspraak 1: juist
 uitspraak 2: onjuist
 uitspraak 3: juist

indien drie juiste antwoorden 2
 indien twee juiste antwoorden 1
 indien minder dan twee juiste antwoorden 0

11 maximumscore 1

stroomgebied

12 maximumscore 2

Juiste oorzaken zijn:

- Het zuiden van de Kaspische Zee heeft minder toevoer van zoet water uit rivieren (dan het noorden van de Kaspische Zee).
- De verdamping in het zuiden van de Kaspische Zee is hoger (dan in het noorden).

per juiste oorzaak 1

13 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- Astrachan aan de Volga / een rivier ligt die uitmondt in de Kaspische Zee (en Bakoe niet) (oorzaak) 1
- waardoor in het mondingsgebied van de Volga een delta gevormd is in de Kaspische Zee (en Astrachan nu niet meer aan de kust ligt) (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 – Aarde: Portugal, surfers paradise!

- 14 maximumscore 2**
 Uit de uitleg moet blijken dat
- het hoge luchtdrukgebied / subtropisch maximum in het Middellandse Zeegebied in de winter naar het zuiden verschoven is (oorzaak) 1
 - waardoor (het westen van) Portugal vaker te maken krijgt met (krachtige) aanlandige winden / westenwinden (en er dus hoge golven ontstaan) (gevolg) 1
- 15 maximumscore 2**
 Uit de uitleg moet blijken dat
- bij Nazaré een (diepe) onderzeese kloof ligt (oorzaak) 1
 - waardoor het zeewater (in tegenstelling tot ondiepe kuststroken) ongeremd / pas vlak bij de kust wordt opgestuwd (gevolg) 1
- 16 maximumscore 2**
 Uit de beschrijving moet blijken dat
- de stroomsnelheid van het zeewater ten zuiden van het eiland afneemt / het zeewater ten zuiden van het eiland stil komt te staan 1
 - waarna tussen het eiland en de kust zand afgezet is (en er een verbindend strand tussen het vasteland en het eiland ontstaan is) 1
- 17 maximumscore 2**
- Uit het antwoord moet blijken dat kalksteen ontstaat door het samendrukken / verkitten van kalksteen houdende sedimenten 1
 - (tijdens het botsen van) de Afrikaanse en de Euraziatische Plaat tijdens de Alpine plooiing 1

Opmerking

Het tweede scorepunt alleen toekennen indien beide platen en de plooiingsfase juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5 – Zuid-Amerika: Aardolie in Zuid-Amerika

18 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- De (presalt)aardolie in Zuid-Amerika heeft (bij verbranding) een relatief laag CO₂-gehalte. (dimensie natuur)
- Aardoliemaatschappijen willen minder afhankelijk worden van aardolieproductie uit Rusland / het Midden-Oosten. (politieke dimensie)
- Zuid-Amerika is in het algemeen een politiek relatief stabiel werelddeel. (politieke dimensie)

per juiste reden, mits elk uit een andere dimensie

1

19 maximumscore 3

- Juiste aanwijzingen zijn:
 - In bron 14 is de Midden-Atlantische Rug niet zichtbaar (en die is er in de huidige situatie wel).
 - In bron 14 ligt geen oceanische korst op de bodem van de oceaan (en dat is in de huidige situatie wel zo).
 - In bron 14 ligt de aardoliereserve in het midden van de Atlantische Oceaan (en in de huidige situatie liggen deze aardoliereserves aan de randen van de oceaan / aan de kust).

2

Opmerking

Per juiste aanwijzing 1 scorepunt toekennen.

- Uit het antwoord moet blijken dat de divergentie (en de daaropvolgende stappen die tot het ontstaan van aardolie leiden) ter hoogte van Rio de Janeiro eerder begon dan bij Recife

1

20 maximumscore 3

- voorlandbekken

1

Een juiste beschrijving is:

- In dit dalingsgebied worden verschillende lagen sediment afgezet
- waarbij in de organische sedimenten onder hoge druk / temperatuur aardolievormende processen plaatsvinden

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
21	maximumscore 2 uitspraak 1: onjuist uitspraak 2: onjuist uitspraak 3: juist	
	indien drie juiste antwoorden	2
	indien twee juiste antwoorden	1
	indien minder dan twee juiste antwoorden	0
22	maximumscore 1 Een juist antwoord is: de grote aardolievoorraden hebben in landen als Venezuela / Bolivia niet (voor de hele bevolking) tot een hoger welvaartsniveau geleid.	
23	maximumscore 3 <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="279 795 1321 862">• Een juist antwoord is: slechts een beperkte groep mensen zal profiteren van de investeringen <li data-bbox="279 862 1321 974">• Een juist antwoord op mondiaal schaalniveau is: door (investeringen in) de aardolie-industrie neemt de uitstoot van CO₂ / broeikasgassen toe <li data-bbox="279 974 1321 1086">• Een juist antwoord op regionaal schaalniveau is: aardolieproductie zal gepaard gaan met de aantasting / vervuiling van kwetsbare milieus / (leef)gebieden van mensen en/of dieren 	 1 1 1
24	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="279 1176 1321 1243">• Uit het antwoord moet blijken dat de overheid in neoliberale staten weinig beperkingen oplegt aan (buitenlandse) investeerders <li data-bbox="279 1243 1321 1321">• Uit het antwoord moet blijken dat de bevolking bezwaar kan maken / in verzet kan komen tegen investeringen 	 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 – Leefomgeving: Waterbeheer in Fryslân

25 maximumscore 2

- Bij de eerste deelscore moet altijd 1 scorepunt worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord. 1
- Een juist antwoord is: het is logischer / verstandiger om wateren die worden gescheiden door politieke grenzen (zoals het Lauwersmeer of het stroomgebied van de Lauwers) door één waterschap te laten beheren 1

26 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- steeds vaker in korte(re) tijd meer neerslag valt / het neerslagregiem steeds onregelmatiger wordt (oorzaak) 1
- waardoor wateren steeds vaker te maken krijgen met hoge(re) piekafvoeren / gebieden hun water niet meer snel genoeg kunnen afvoeren (gevolg) 1

Opmerking

Antwoorden die bij het gevolg ingaan op wateroverlast in de stad dienen goed gerekend te worden.

27 maximumscore 2

Juiste voorbeelden zijn:

- Bij de herinrichting van de Hemrikkerscharren is rekening gehouden met de belangen (zoals veiligheid, landbouw, natuur en recreatie) van verschillende actoren.
- Het afvoeren van overtollig water wordt gecombineerd met het opslaan / vasthouden van water (in de bodem).

per juist voorbeeld 1

28 maximumscore 2

- Een juist antwoord is: bewoners medeverantwoordelijk laten zijn / mee laten helpen draagt bij aan een beter overstromingsrisicobewustzijn 1
- Uit het antwoord moet blijken dat door de herinrichting van de Hemrikkerscharren water beter wordt vastgehouden / de vertragingstijd langer geworden is (en piekafvoeren dus lager zullen zijn) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 7 – Leefomgeving: Verdozing van het Nederlandse landschap

29 maximumscore 2

- Een juist antwoord is: Nederlandse mainports (de haven van Rotterdam en Schiphol) hebben een gunstige ligging ten opzichte van de (grote) Europese markten 1
- Uit het antwoord moet blijken dat distributiecentra vooral langs snelwegen / bij infrastructurele knooppunten liggen / op plekken liggen met veel ruimte 1

30 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- Door een toename van het aantal distributiecentra wordt online winkelen steeds makkelijker / toegankelijker / goedkoper 1
- zodat (fysieke) winkels in dorpen en steden steeds minder bezocht worden / failliet gaan / uit het straatbeeld verdwijnen (en het voorzieningenniveau dus afneemt) 1

31 maximumscore 4

- a Een juist argument is: distributiecentra verbruiken veel energie / zorgen voor verharding van het landschap.
- b Een juist argument is: distributiecentra leveren weinig geschikt werk op voor de (lokale) bevolking.
- c Een juiste aanpassing is: de (grote) daken van de distributiecentra gebruiken voor de aanleg van zonnepanelen / wadi's en/of infiltratiebekkens aanleggen bij distributiecentra.
- d Een juiste aanpassing is: de distributiecentra wat betreft kleur en/of vorm aanpassen aan het landschap.
- e Een juiste aanpassing is: arbeidsomstandigheden aantrekkelijker maken.

- indien vijf juiste antwoorden 4
- indien vier juiste antwoorden 3
- indien drie juiste antwoorden 2
- indien twee juiste antwoorden 1
- indien minder dan twee juiste antwoorden 0

Bronvermeldingen

bron 1	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van ajot.com/premium/ajot-global-maritime-choke-points , 2022
bron 2	Google Earth, 2022
bron 3	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022 AFP, 2021
bron 4	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
bron 5	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022 Mo Azizi / Shutterstock.com
bron 6	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
bron 7	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling en Google Earth 2022
bron 8	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met data van www.klimadiagramme.de , 2022
bron 9	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
bron 10	Luis Ascenco, 2022
bron 11	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met data van www.ncei.noaa.gov , 2022
bron 12	Vitaly Fedotov / Shutterstock.com, 2022
bron 13	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van met gegevens van commons.wikimedia , 2022
bron 14	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van www.drillingcontractor.org , 2022
bron 15	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van www.searchanddiscovery.com , 2022
bron 16	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met data van http://crudeoilpeak.info/peak-oil-in-south-central-america , 2022
bron 17	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
bron 18	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
bron 19	Grote Bosatlas 55e editie, 2022
bron 20	Michiel Zijlstra, 2022
bron 21	NetVideo / Shutterstock.com
bron 22	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022